

de gansche, eld om den in het goede en kerk te overdat Karl Maria, en hij op een jeugd- en jonge oevelt en in de nder de suggestie den. „Z'n Pro s gevoelde hij, le verdoemenis, an er van hem eindexamen te het seminarium

de Jezufet uit oude internaat op de nieuwe maar één doel aan de zielen éénen vorm te

hoort, wat hem te bedreigingen twijfel in zijn nooit opgehouden dan vroeger, nhôh was, wat egd werd, aan haar invloed, gen deed lastig skten. En 't was op zijn eerlijk lken deed aan

at erger. Hij is zijn denken, en rder. Maar zijn weet, dat twijfel waanzin wordt kzinigeninrich-

proces van den het „lijden en verhaal spreekt, breuk is onverbreuklijke uitgezonden doormaken in ens in Beieren, tig, besluit. Niet ectuur van een heeft gezonden en koffer) „De Volkomen dui lang vaag had de Schrift den

tot hier. is niet afgezaagd.

oeuwen-geleden, d. Als probleem ht door geesten nog niet vergat, in niet de eersten Ja, hier moet ik saar in de wijsde Philosophen amen alleen, ook

hij zegt dat de enige menschen antal rechters — nog betrekkelijk dan tot rechters, t aan de oude a Dionysus, den snot, den schute- anten. Een gods- lk. Deze richting ljk reflecteerd — zij het al in van Cyrene met vooral

Dionysoscultus t niet bij gefile- harten vanzelf oemenkrans ge- er gaat rond. De alle zorgen. De anders is dat het in bovenzin- Dionysus meta- lven verkwist en wat, voort vrienden bege- eningen, verlagen naar uw Muzen- bacchanten, god ons daarheen, en dronk. Weg, id is zotternij/ ractijk, in vele vele moderne ook in ons land. dit levensformel verband willen reugd, mee begon en, er, dat n.l. de te goed is dat

pausenroon maakt tot 'n troontje van mensche- lijke ijdelheid en onchristelijke heerschzucht".

Naar de hem gewezen standplaats kan hij niet gaan. Nog minder naar het vaderlijk huis. Dan besluit hij door te reizen naar Breslau, waar Monica woont.....

Als zijn vader hoort wat er gebeurd is, verklaart hij hem voor dood. Maar in de liefde van Monica, die straks zijn verloofde wordt, en van een ouden Oom vindt Karl Maria de vergoeding voor deze smart. En hij verklaart „ik heb het geweten, dat 'leven, hetwelk ik me in Christus heb verworven, me m'n leven kosten zou. Dat wil zeggen, 'leven, dat ik tot nu toe heb geleid, 'leven, waarin ik me vroeger veilig en geborgen voelde. Doch 'tis de moeite waard geweest, om dat kleine offer te brengen. Er blijft zelfs geen bittere smaak van den strijd in m'n gemoed over...."

Het verhaal, dat hier wordt geboden is dus, juist andersom dan gewoonlijk in dit soort van boeken, de tekening van den strijd, dien een Jezufet te voeren heeft tegen de macht der kerk en de ontleding van het proces van het groeien tot een andere, tot de vervloekte Protestantische levensovertuiging. Wat er omgaat in zijn ziel, de twijfelingen, die hem aanvechten als hij de woorden der Schrift legt naast die van zijn Jezufetische voorgangers, de vragen, die in steeds dwingender kracht zijn hart benauwen, 't wordt uitvoerig beschreven, zoo, dat met feillooze zekerheid het einde een breken met het Jezufetisme wezen moet.

In dat alles klopt een warme Protestantische overtuiging, die, als een zeldzaamheid in moderne boeken, goed doet. Maar niet te ontkennen is, dat de inslag van dit boek tendentius is. De gedetailleerde beschrijving van de Jezufetische tour- namenten, „het steenigen", den boetegordel uit prik- keldraad, de zes experimenten, het overwinnings- boekje, de biecht oefeningen, is even zoo vaak felle bestrijding van de Jezufetische practijken en de gedragingen van de gansche schare van opvoeders, den manuscriptor, den pater-rector, den novicien- meester e.d. geven een weinig sympathiek beeld van de gesteldheid hunner ziel. Blijkbaar komt dit boek in zijn oorsprong uit den hoek der Jezufet- enbaters, die in de vorige eeuw, zelfs tot in de Roomsche wereld toe, hun invloed hebben doen gelden. Daarom heeft toch de lectuur van 't verhaal een bijsmak, al is het, dat we met instemming den gang van het eigenlijk gebeuren volgen. De voorstellingen van Roomsche belijden en Roomsche practijken zijn wel wat te zeer gechargeerd, om het boek objectieve waarde toe te kennen. Het is goed en vlot geschreven, 'tis boeiend en in zijn slot voor ons Protestantisch bewustzijn bevredigend, maar de stemming is eigenlijk meer die van vijandschap jegens het Jezufetisme dan die van liefde voor het Protestantisme. Aan het boek alszoodanig, literair gezien dus, doet dit schade.

En, eerlijk gezegd, 't hooge woord moet er dan maar uit, wij gelooven, dat er in dezen tijd gevaar- lijker vijanden zijn dan de Jezufeten, vijanden tegen wie een campagne in onze christelijk-protestantische boeken veel dringender noodig is. Wellicht is in de Duitsche omgeving van den Schrijver een zoo- danig felle actie niet misplaatst, in ons land moet, en althans in dezen tijd, de frontlijn naar ons inzien anders worden gelegd.

C. T.

HET BOEK VAN DE WEEK.

Harry Emerson Fosdick, Christianity and Progress, New Pocket Edition, London, Nesbit & Co. Ltd. 1928.
H. E. Fosdick, Christendom en vooruitgang, Serie: Geloof en Onderzoek, G. J. A. Ruys' U. M. — Zeist, z.j.

Voor mij liggen de laatste Engelsche editie en de Nederlandsche vertaling van het boek van Dr Fosdick, welke beide ongeveer op denzelfden tijd verschenen, de eerste in December 1928, de tweede in het begin van 1929.

Onwillekeurig vergelijkt men beide ook maar het uiterlijk.

Het formaat van Ruys' uitgave is stellig niet onhan- dig te noemen. Toch wordt het door de Engelsche zak-editie geslagen. De laatste meet 17 bij 10.5 en is 1.5 c.M. dik. De eerste 19.5 bij 12.5 met een dikte van 2.5 c.M.

Hieruit wil ik geen verwijt aan de Nederlandsche firma distilleeren. Het formaat, dat zij koos, zal over- eenkomen met dat van de gewone Engelsche uitgave. Tenslotte, een ander werk van Fosdick „Twelve Tests of Character" heeft dezelfde afmetingen.

Maar ik wil er toch een beschouwing aan vastknoopen. Het zegt toch iets, dat in Engeland en Amerika zelf- lektuur in zakformaat verschijnt. Ge behoef daar- voor geen notariszakken in uw jas te laten aanbrengen. In elk uwer zakken bijna kunt gij het laten verdwijnen. En toch is de letter grooter dan die van de Nederland- sche vertaling. Wij kennen haast alleen psalmboekjes en agenda van zulk een geringen omvang. Daarbij kom- men dan nog een paar woordenboeken. En niet te vergeten de deeltjes der Volksuniversiteitsbibliotheek. Maar dat is dan ook zoowat alles. In genoemde landen echter werkt de drang om boeken van wetenschappe-

lijken, politieken, dichtertijken, stichtelijken aard zoo ongemeen „portable" te maken, veel sterker. En men vraagt niet, dat iemand daarvoor zijn oogen zal bederven, zooals Deutsche uitgevermaatschappijen. Men maakt het den lezer in alle opzichten aangenaam.

Dat verraadt een verschil in mentaliteit.

Onze Hollandsche boeken — om ons daartoe te beperken — schijnen uitsluitend bestemd om in huis gelezen te worden. Wie er een goed reisbegrip op na houdt en zoo weinig mogelijk bagage meeneemt, zal er al gauw toe besluiten ze thuis te laten en ze te vervangen door een paar buitenlandsche. Op een wandeling van een paar uur, die men onderbreken wil door een rustpauze, om zich in lektuur te verliepen, zal men ze niet meenemen. Onze uitgevers zijn echter te zeer praktische psychologen dan dat ze niet zouden weten wat ze doen. Er wordt door Nederlanders op reis weinig gelezen. Een paar kranten of gemakkelij- ke vrouwen tijdschriften blijken voldoende vitaminen te bezitten voor den geest, waarvan het lichaam zich ver- plantet. De huiselijkheid, welke nog steeds een onzer nationale deugden is, bevordert het lezen in de eigen woning. Dat is althans mijn verklaring. Want dat het Nederlandsche publiek weegbare waar eischt voor zijn geld en niet geneigd zou zijn voor denzelfden prijs een handiger uitgave zich aan te schaffen, wil ik liefst niet aannemen.

Toch zijn er boeken, die het best in de vrije natuur gelezen kunnen worden.

Daar eerst komen ze tot hun recht.

Ik wil daarmee niet beweren, dat het boek van Fosdick daartoe voor ons bekoort.

Maar voor vele Amerikanen ongetwijfeld wel.

Ik zie ze in mijn gedachten zich liggen koesteren in het zand aan de een of andere „lake" met dit boekje in de hand.

Dat karakteriseert natuurlijk ook dit geschrift.

De J. Henzel, die voor de Nederlandsche vertaling een woord „ter inleiding" schreef, zegt van Fosdick: „hij worstelt met de vele brandende problemen van onzen tijd en hij laat ze niet los, voordat het hem gelukt is ze te stellen in het licht van de Christelijke levensbeschouwing".

Hij worstelt met de vele brandende problemen van onzen tijd.

Dit oordeel kon wel eenige verzwakking dulden om de waarheid meer nabij te komen.

Mijn bezwaar gaat niet tegen de voorstelling, dat onze tijd veel brandende problemen kent.

Al zou men spreken van gloeiende problemen, ik zou het niet te sterk achten.

Maar ik kan er zoo weinig van merken, dat Fosdick ermee worstelt.

In mijn Engelsche zak-editie zie ik symboliek sche- mieren.

Als Fosdick worstelt, doet hij het in een miniatuur- worstelperk.

Daarin leze men niet het verwijt, dat zijn boek mij niet lijvig genoeg is.

Bij „miniatuur" denk ik niet aan het kwantitatieve, maar aan het kwalitatieve.

Nee, om het eens met een beeld te verduidelijken: het argumenteeren van Fosdick in dit geschrift is even ver van worstelen af, als het zwemmen in een „lake" van het vechten van een schipbreukeling tegen de golven.

Aan den ernst van Fosdick twijfelen we niet.

Zwemmen in een meer kan zeer ernstig zijn, noodig voor de gezondheid, geboden door den huisarts. 't Hoef niet altijd mondain strandvermaak te wezen.

Maar dat geeft den bader nog niet het recht een wapenschild te laten namaken met het devies: luctor et emergo.

Met het worstelen van Fosdick schikt het nog al.

Want waar vindt men in dit boek de hevige be- wogenheid?

Waar hoort men gehijg?

Licht ontvlambare lezers zullen misschien bij deze lektuur uitroepen, uitstooten of aantekeningen neerpen- nen als: fijn gezegd! goed zoo! die is even raak? die zit!

Maar zij zullen als zij het boek dichtstaan geen zucht van verlichting slaken en zeggen: gelukkig, dat hij aan wal is of: ik voelde mij hem, een drenkeling, hoe dankbaar druk ik met mijn voet weer vasten grond.

Zij volgen niet van de kust de woeste armslagen van dien ruigen druppenden kop, die nu eens boven het water zichtbaar is, dan weder door de diepte schijnt verzwolgen.

Veeler bewonderen zij de elegante bewegingen, welke van den man met dat modieuze badpak uit gaan. Is Fosdick voor worstelen niet te elegant?

Misschien mag ik den inleider eerst iets over Fosdick laten vertellen.

„Harry Emerson Fosdick werd geboren in 1878 te Buffalo. Hij studeerde aan de Colgate-universiteit, ter- wijl hij zijn doctorstitel aan het Union Theological Semi- nary behaalde, waar hij in 1915 ook professor werd. De universiteiten van Columbia, Yale, Princeton, Glas- gow e.a. schonken hem den doctorstitel honoris causa.

Intusschen was hij in 1903 tot predikant geordend en diende de gemeente van Montclair, N. J. (eerste Baptis- tenkerk), de Eerste Presbyteriaansche kerk van New York City en thans de Riverside-kerk in dezelfde stad."

Met Billy Sunday, van wien men echter den laatste tijd weinig verneemt, behoort hij tot de twee gevierdste predikanten van de Vereenigde Staten.

Fosdick en Bill!

Ze vormen een eigenaardig contrast.

Fosdick, voor wien het kerkgebouw toch altijd een

salon blijft van wat ongewone afmetingen en waar men zijn stem wat moet uitzetten en geestige, onder- houdende, levendige conversatie gewaarleerd wordt.

Billy Sunday, die zich in zijn reizenden tabernakel toch immer nog op zijn verlaten voetbalveld waant en nu eens de houding van „keeper", dan weer van „back" aanneemt en er steeds op uit is om den duivel „knock out" te slaan.

Is dan Fosdick de man van de aristocratie en Bill die van de democratie, zal men mogelijk vragen.

Zoo loopt de scheidslijn niet precies.

Al ontvangt Fosdick een vast aristokratisch traktem- ent, de inkomsten van Billy Sunday zijn ook niet mis, wat hij trouwens met veel „vrije dominees" ge- meen heeft, die uit het zakke leven.

Al draagt Fosdicks parochie den aristokratischen stem- pel, hij trekt ook chauffeurs en winkelfrouwen, ter- wijl Billy Sunday ook in de „hogere kringen" (hoe gelukkig, dat men dit in het democratische Amerika niet hoort!) trouwe aanhangers telt.

Zoowel het type-Fosdick als het type-Billy Sun- day zint den honderd-procent-Amerikaan, die nog gods- dienstig is.

Beiden bezitten den „American spirit".

In geestesrichting bestaat er tusschen beiden een aanmerkelijk verschil.

Is Billy Sunday orthodox, Fosdick is modernistisch. Maar is de orthodoxie van den eerste fundamen- talistisch vervloeid, het modernisme van den tweede is gemodereerd.

„Moderate", gematigd, is tegenwoordig troef in reli- giens Amerika.

Wees niet al te orthodox, wees niet al te modernis- tisch, zoo schijnt men er zekeren bijbeltekst te exege- tiseeren.

Er was een tijd toen in ons land de man van de straat de moderatie, uit Spanje geïmporteerd, „moor- deratie" noemde.

De man van de straat heeft niet altijd ongelijk.

Dat kon ook in Amerika weleens blijken.

Het gematigd modernistisch standpunt van Fosdick, dat ook in dit boek wordt ingenomen, werd ten onzent niet door ieder ontdekt.

Zagen we dit geschrift niet ergens als orthodox be- groet?

Dit boek gunt een interessante „sight-seeing" (wie vertaling van dit woord noodig heeft, denke slechts aan de roode toeristen-auto's vol gebroide ladies en gentle- men) op den tegenwoordigen stand van de modernis- tische theologie in Amerika.

HEPP.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

Persstemmen.

Dwarstrekken.

Onderstaande brief, voorkomend in „Die Kerkblad" van de Gereformeerde Kerk van Zuid-Afrika ligt al eenigen tijd op mijn schrijftafel. Hij is wat lang en toch wil ik hem liever niet verknippen. De levenswijsheld, welke er uit spreekt en met zout besprengd is, wil ik gaarne onder de aandacht van onze Nederlandsche lezers brengen. Wellicht komen ze tot de konklusie, dat het geslacht der dwarstrekken nog al vruchtbaar is en ook in Noordeliker klimaat schijnt te kunnen aarden. Ik wil er nog aan toevoegen, dat de brief- schrijver De T. Hamersma van Colesberg is, voor velen onzer geen vreemde, al is hij, naar ik meen, in geen jaren in Europa geweest.

Waarde Vriend, — Die hele more dreig ek al, om met my brief aan u te begin, en tog kan ek nie aan die gang kom nie. Ek het baie te doen en ook lus om dit te doen, en tog kan ek nie lekker begin nie. Dit is party keer so met 'n mens. Die werk is rol op en tog kan jy dit nie aanpak nie. O ek het al so baie keer jammer gekry vir 'n steekse perd. Hoe is daardie dier al nie gemishandel nie, en tog kan mens nie van hul se, dat hul lui is nie. Nee, die dier is miskien baie fluks, vol moed ook, en as dit eers trek, oortref dit sy maat. Maar die arme dier is senuweeagtig, en daar is iets wat hom hinder om die tuig te vat. Ons noem so 'n dier dan steeks, en ons self ly ook party keer aan die kwaal. Ons is nie lui nie, maar miskien baie fluks; vir werk is ons nie bang nie, nie dit is juist ons lewe om te werk, en kyk nou gebeur dit, dat mens nie aan die gang kan kom nie. Ons skrik vir die graaf, of vir die pen- Een dag staan ek op die pier te Kaapstad en 'n jong man is klaar, om in die see te gaan swem. Hy staan onderkant die pier op een van die groote balke, wat amper gelyk met die water is, gereed om in die water te spring of liewer daarin af te skiet. Hy maak elke slag sy hande by mekaar en steek hul vorentoe so as die regte swemmers gewoon is om te doen, en buig hy sy lyf vooroor en dit lyk dan, dat hy die duik sal waag, maar elkers trek hy sy liggaam terug. Aan sy vriende, wat staan kyk en half teleurgestel voel, roep hy toe: Weet jul, dit is die „initial shock", die eerste skrik, waar ek bang voor is, en wat my teenhou. Ja juis, die eerste indruk dit is die grootste ding. Op laas skiet hy weg in die diepte, en daar ver kom hy bo die water uit en swem met lange hale ver weg na 'n skuit wat daar lê. Hy was 'n baas swemmer, maar o, die eerste indruk in die koue water, wat het hy daar teen opgesien.

So was dit ook met oom Kalie, wat 'n preek in die kerk moes lees. Hoe lang het hy nie gedreig nie, en daar bitter teen opgesien. Dit was as 'n hoë berg wat voor hom lê, en hy was tog so huiwerig, om die steil hoogte te beklim. Ek wil u nie vertel nie, watter planne hy al nie het sit uitdink, om van die ding los